

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

БАУЛА ОЛЕКСІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

УДК 65.014.1:621:338.26

**АКТИВІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
БІЗНЕСУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Спеціальність 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана в Київському національному університеті технологій та дизайну, м. Київ.

Науковий керівник:

докторка економічних наук, професорка
Ганущак-Єфіменко Людмила Михайлівна,
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ),
проректорка з наукової та інноваційної діяльності

Офіційні опоненти:

докторка економічних наук, професорка
Хамініч Світлана Юріївна
Дніпровський національний університет імені
Олеся Гончара (м. Дніпро),
професорка кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту

кандидатка економічних наук, доцентка

Іванова Зоя Олегівна

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (м. Київ),
доцентка кафедри маркетингу та управління бізнесом

Захист відбудеться «19» грудня 2019 р. о 16.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.889.01 у ВНЗ «Національна академія управління» за адресою 03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ВНЗ «Національна академія управління» за адресою: 03151, м. Київ, вул. Ушинського, 15.

Автореферат розісланий «18» листопада 2019 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

М. В. Штань

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасне суспільство розвивається в умовах гострих соціальних, економічних та екологічних проблем. Зважаючи на постійно зростаючу роль і суттєвий вплив бізнесу на розвиток сучасного суспільства, все більшого значення набуває його корпоративна соціальна відповідальність (КСВ). Цінність КСВ полягає в мінімізації компаніями негативних наслідків своєї виробничої діяльності, у вирішенні проблем глобального і місцевого розвитку, у формуванні атмосфери передбачуваності, довіри і спільних цінностей у суспільстві. Завдяки КСВ бізнес стає більш стійким в економічному і соціальному аспектах, отримує можливість збільшення своїх нематеріальних активів.

Незважаючи на те, що в Україні КСВ знаходиться в стадії становлення, в останні роки можна констатувати підвищений суспільний інтерес до оцінювання корпоративної соціальної відповідальності бізнесу. Це обумовлено, насамперед, тим, що все більше вітчизняних компаній виходять на міжнародні ринки, де на глобальному рівні діють стандарти соціальної відповідальності господарюючих суб'єктів. Саме тому найбільші українські емітенти щорічно публікують нефінансові звіти, в яких відображають результати своєї діяльності у сфері екології, соціального розвитку та благодійності.

Ідеї КСВ настільки вкоренилися в суспільній свідомості, що спричинили відмову споживачів від придбання товарів і користування послугами безвідповідальних компаній, і, навпаки, стимулюють продажі товарів компаній, які позиціонують себе як соціально відповідальні. Внаслідок цього, будь-яка компанія, що планує вести діяльність у глобальному масштабі, «змушена» бути соціально відповідальною, оскільки в іншому разі її імідж не відповідатиме сучасним суспільним уявленням, у результаті чого попит на її товари (роботи, послуги) буде мінімальним. Отже, вітчизняні компанії, що виходять на глобальні ринки, вкрай зацікавлені в доведенні до споживачів результатів своєї діяльності в галузі соціальної відповідальності. Тому стратегія досягнення реальної конкурентоспроможності вимагає від суб'єктів бізнесу врахування засад корпоративної соціальної відповідальності як важливого чинника, що забезпечує її підвищення.

З другої половини ХХ століття КСВ стала предметом досліджень багатьох науковців. В основу сучасних концепцій соціальної відповідальності бізнесу покладено праці таких авторів, як: Г. Боуен, К. Девіс, М. Фрідман, А. Керрол і Е. Фріман, які своєю чергою спираються на класичні ідеї, висунуті Дж. Локком, А. Смітом, М. Вебером, Ф. Найтом, Х. Ленком, Т. Парсонсом та ін. Сьогодні дослідження КСВ виділяються в окремий міждисциплінарний науковий напрям, у рамках якого зарубіжні автори розглядають такі питання, як: сталий розвиток (Дж. Елкінгтон, Н. Фінч та ін.), бізнес-етика (А. Крейн, Д. Матті та ін.), корпоративне управління (Ф. Котлер, Дж. К. Роуї, А. Локет та ін.), взаємодія зі стейкхолдерами (М.С. Бранко, Л.Л. Родрігез, С. Сакс та ін.), вплив міжнародних інститутів і стандартів (С. Пракаш, Г. Келл, Б. Слоб та ін.), проблеми законодавства (Л. Луїн, М. Сігер та ін.).

Вивченням КСВ активно займаються різні міжнародні та вітчизняні організації, серед яких: «Accountability», «Corporate Citizenship», «Corporate

Knights», «International Integrated Reporting Council», «FSG organization», «Global Reporting Initiative», «SustainAbility», «World Business Council for Sustainable Development», Український союз промисловців і підприємців, ГО Центр "Розвиток корпоративної соціальної відповідальності" та інші.

Останнім часом українські науковці демонструють підвищений інтерес до дослідження КСВ. Зокрема, ними обґрунтовано актуальність соціальної відповідальності бізнесу в українських умовах та її роль у розвитку сучасної економіки і суспільства, адаптовано низку міжнародних концепцій КСВ, розроблено практичні рекомендації. Серед дослідників та експертів, які зробили істотний інтелектуальний внесок у вивчення КСВ у контексті аналізу проблем сталого розвитку варто зазначити праці М. Єрмошенка, М. Згуровського, Л. Корнійчук, О. Сохацької, В. Трегобчука, С. Хамініч, А. Філіпенка та ін. Наукові пошуки щодо питань обліку соціальної відповідальності та соціального аудиту здійснюються такими вченими, як: С. Єрохін, О. Герасименко, І. Журовська, А. Колот, М. Пушкар, Л. Чижевська, М. Шигун, І. Штулер та ін. Проблеми поширення впровадження, розвитку нефінансової (соціальної) та інтегрованої звітності в Україні досліджували: О. Баюра, Л. Ганущак-Єфіменко, О. Грішнова, Д. Грицишен, З. Іванова, Т. Довга, С. Король, С. Кузнецова, Н. Лоханова, Л. Максимів, В. Петрушевська, М. Проданчук, К. Самсонова, О. Черних та багато інших дослідників.

Отже, актуальність теми дослідження обумовлена дією сукупності невирішених проблем: необхідності визначення сутності і поняття КСВ, нечіткості визначення суб'єктів КСВ, моделей і принципів її функціонування, які можна адаптувати до українських умов, передумов, можливостей та наслідків участі інститутів влади в стимулюванні КСВ, питань розширення зон впливу соціально відповідальних бізнесів. Національна економіка дійшла до такого етапу свого розвитку, коли соціально-екологічні аспекти ведення бізнесу не можуть залишатися без уваги, а стратегія КСВ стає важливим інструментом бізнес-структур в управлінні репутаційними ризиками і досягненні конкурентних переваг. Зважаючи вищевикладене, ця дисертаційна робота є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності до плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темами: «Інноваційна платформа бізнес-освіти на основі кластерного підприємництва для демобілізованих воїнів та переселенців із зони АТО» (№ державної реєстрації 0117U000610) (особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні чинників впливу соціальної відповідальності на реінтеграцію соціально вразливих верств населення, розробці та практичному впровадженні теоретико-методичного підходу щодо визначення економічної ефективності впровадження інтерактивних технологій бізнес-освіти соціально незахищених верств населення) та міжнародного спільного Українсько-Литовського науково-дослідного проекту «Українська освітня платформа (для демобілізованих солдатів АТО) – навчальна дорожня карта «Крок до підприємництва» (особистий внесок автора у виконанні НДР полягає у науковому узагальненні теоретичних підходів, напрямів та адаптації прикладних засад формування механізму «Освіта для дорослих – освіта для окремих груп

населення» на засадах системи самоосвіти, дистанційного навчання з використанням інтерактивних інформаційних технологій навчання).

Мета й завдання дослідження. Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій активізації корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці. Досягнення визначеної мети зумовило необхідність виконання таких завдань:

- дослідити історичні та сучасні умови формування економічної природи корпоративної соціальної відповідальності;
- визначити категорію та особливості формування вітчизняної моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці;
- дослідити практики застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на основі співставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці;
- проаналізувати стан державного регулювання КСВ бізнесу в національній економіці та виокремити основні передумови і бар'єри для впровадження стратегії КСВ в Україні;
- провести діагностику впливу КСВ на розвиток бізнесу національної економіки;
- запропонувати методичний підхід до кластеризації секторів національної економіки за рівнем впливу КСВ на розвиток бізнесу;
- розробити методичний підхід до визначення рівня та активізації КСВ бізнесу в національній економіці;
- запропонувати державну програму підтримки КСВ бізнесу в національній економіці;
- обґрунтувати систему моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу в національній економіці з використанням міжнародних стандартів нефінансової звітності.

Об'єктом дослідження є процес розвитку корпоративної соціальної відповідальності, що підвищує соціокомерційну цінність бізнесу в національній економіці.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад забезпечення розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань автором було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: *історико-економічний* – для проведення аналізу генези теорій та практики КСВ бізнесу під час інтеграційних перетворень; *абстрактно-логічний метод* – для обґрунтування теоретичних засад формування системи КСВ бізнесу в національній економіці; *діалектико-логічний* – для визначення наявності синергетичного ефекту від поєднання різних аспектів КСВ як атрактора розвитку соціально-відповідального бізнесу в національній економіці; *порівняльного аналізу* – для проведення аналізу складу, структури і динаміки показників КСВ бізнесу в національній економіці; *системний підхід* – для формування системи КСВ бізнесу в національній економіці; *метод матричного аналізу* – для позиціонування рівня розвитку КСВ бізнесодиниць; *метод багатofакторного аналізу* – для визначення впливу окремих

складників на рівень розвитку КСВ; *метод кластерного аналізу* – для класифікації суб'єктів бізнесу за рівнем розвитку КСВ; *метод експертних оцінок «Expert Choice»* – для оцінювання значущості факторів КСВ; *графічний метод* – для наочного зображення теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи.

Інформаційну базу дослідження становлять міжнародні стандарти та інші нормативні документи у сфері КСВ, чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, публічна інформація та нефінансова звітність, розміщена на офіційних сайтах компаній, офіційні дані аналітичної системи «You Control», а також результати власних досліджень. Розрахунки здійснювались за допомогою програмних пакетів «Microsoft Excel», «Statistica» та «Expert Choice».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці й удосконаленні теоретико-методичних і практичних засад щодо посилення корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці. Найважливіші наукові результати, які характеризують новизну дослідження, полягають у тому, що:

вперше:

– розроблено науково-методичний підхід до визначення рівня та активізації КСВ бізнесу в національній економіці у вигляді тривимірної матричної моделі позиціонування рівня розвитку КСВ бізнес-одиниць у системі координат: соціальної, екологічної та економічної складових КСВ, яка дозволяє тарувати п'ять зон відповідальності: базовий рівень відповідальності – за законодавчо встановленими зобов'язаннями, розвинутий рівень – активної благодійної та/або спонсорської діяльності, високий рівень – відповідальність перед внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, стратегічний – спрямованість на соціальні інвестиції державного рівня та синергетичний – комплексне поєднання усіх складових КСВ;

удосконалено:

– систему моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу, впровадження якої дозволить, на відміну від існуючих підходів, імплементувати міжнародні стандарти нефінансової звітності, керівництва зі звітності в галузі сталого розвитку GRI G4 та прозоро відстежувати стан КСВ бізнес-суб'єктів національної економіки;

– методичний підхід до оцінювання впливу КСВ на розвиток бізнесу національної економіки, який, на відміну від існуючих, базується на визначенні залежності між зміною рівня інвестицій за складниками КСВ та зміною акціонерної вартості компанії. Такий підхід дозволить довести значущість соціальної звітності для підвищення інвестиційної привабливості підприємств;

– державна програма підтримки КСВ бізнесу в національній економіці, яка на відміну від існуючої, уточнює зміст основних параметрів: захисного – як виконання зобов'язань та законодавства; благодійного; промоційного; стратегічного та трансформаційного – на основі виконання основних функцій КСВ: регулювання (дотримання міжнародних стандартів ОЕСР/ОЕСД (Організація економічного співробітництва та розвитку), реалізації екологічних політик; включення КСВ показників у торговельну політику; проведення секторального ризик-аналізу, розробки документів щодо соціальної та екологічної політик;

впровадження сталих закупівель; сприяння роботі зі стейкхолдерами, укладання зелених та КСВ угод;

дістало подальшого розвитку:

– систематизація порядку вимірювання та оцінювання КСВ на основі комплексу рейтингових інструментів та індексів, що, на відміну від існуючих, дозволяє розділити всі індекси на три групи відповідно до економічних рівнів: індекси, що характеризують діяльність КСВ на макро-, мезо- та мікрорівнях. Це дозволить підвищити можливість глобального зіставлення якісної інформації про економічні, екологічні та соціальні впливи, тим самим сприяючи більшій прозорості та підвітності бізнес-суб'єктів національної економіки;

– визначення історичних та сучасних умов формування економічної природи КСВ, що на відміну від існуючих, дає змогу виявити наявність сталого прогресу, який втілюється у послідовну зміну багатоманітних підходів, появу нового та наповнення новим змістом базового категоріального апарату, альтернативність щодо вирішення завдань соціально відповідального розвитку, історичний тренд якого проявляється у зниженні рівня "нормативності", перенесення акценту із загально філософських, моральних аспектів до управлінських, формування нової парадигми "принципи → процеси → результати" на засадах прагматизму;

– розуміння сутності категорії та особливостей формування вітчизняної моделі КСВ бізнесу в національній економіці як системи послідовних економічних, соціальних, екологічних заходів, що добровільно здійснюються суб'єктами бізнесу з дотриманням принципів інституційної легітимності, публічно-правової відповідальності, свободи управлінського вибору, які реалізуються на основі оцінювання середовища ведення бізнесу (контексту); управління зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) та проблемами (інтересами), що відповідають чинному законодавству, узгоджуються з міжнародними нормами поведінки, дозволяють підвищити імідж та ділову репутацію, забезпечити сталий розвиток і добробут суспільства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та результати дослідження доведено до рівня практичних рекомендацій і використано у роботі:

- Міністерства енергетики та вугільної промисловості України - при розробці та реалізації законодавчих та нормативних актів з питань регулювання еколого-соціальної відповідальності в (довідка за № 571/01-25 від 25.10.2019);

- Городнянської міської ради (Чернігівська обл.) - щодо підтримки розвитку корпоративної соціальної відповідальності на регіональному рівні («Державна програма підтримки корпоративної соціальної відповідальності бізнесу» (довідка №471/01-35 від 27.06.2019);

- Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України – в частині розробки механізму залучення соціальних інвестицій та співпраці компаній приватного та державного секторів (довідка від 13.12.2018);

- АТ «Фармак» – при використанні методики визначення рівня розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесу та системи аналізу звітності GRIG4 (довідка №71/10519 від 01.10.2019).

Теоретичні положення дисертаційної роботи використовувалися в освітньому процесі Київського національного університету технологій та дизайну при викладанні дисциплін «Корпоративна соціальна відповідальність», та «Інноваційний розвиток підприємств» (довідка за № 115-в від 26.06.19).

Особистий внесок здобувача. Основні положення і висновки дисертації розроблено автором особисто і викладено в одноосібних та колективних наукових працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї і положення, які є результатом власної роботи здобувача. Особистий внесок у працях, опублікованих у співавторстві, вказано у списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та їх практичне застосування обговорювалися на 9 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах, зокрема: VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економіки – 2014» (2014 р., м. Київ); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти» (2016 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси і управління в XXI столітті: «Аналіз тенденцій та перспективи розвитку» (2017 р., м. Київ); I, II Всеукраїнських наукових Інтернет-конференціях «Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи» (2016, 2017 рр., м. Київ); I Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Edukacja ekologiczna we wspólczesnej szkole» (2017 р., м. Домброва Гурніча); I, III Всеукраїнських наукових конференціях «Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні» (2016, 2018 рр., м. Київ); I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом» (2019 р., м. Ужгород).

Публікації. Положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи опубліковано в 13 наукових працях, в тому числі 1 монографія – у співавторстві, 7 статей у наукових фахових виданнях України (з них 5 – у виданнях включених до міжнародних наукометричних баз даних) та 5 – у матеріалах конференцій. Загальний обсяг, що належить автору, становить 5 ум.-друк. арк

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків та викладена на 213 сторінках, із них основного тексту – 168 сторінок. Матеріали дисертації проілюстровано 10 рисунками та 13 таблицями. Робота містить 9 додатків. Список використаних джерел включає 175 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету й завдання дослідження, її об'єкт і предмет, наукову новизну та практичне значення роботи, відображено апробацію результатів.

У першому розділі роботи – "**Теоретичні засади корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці**" – досліджено історичні та сучасні умови формування економічної природи корпоративної соціальної відповідальності; визначено категорію та особливості формування вітчизняної

моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці; досліджено практики застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на основі зіставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці.

Роль соціальної відповідальності у сталому розвитку отримує все більшого значення в процесі еволюції концепції КСВ, що пройшла тривалий період. Пропонований нами підхід до розуміння розвитку поглядів на КСВ дозволяє розділити еволюцію концепції на сім етапів (рис.1).

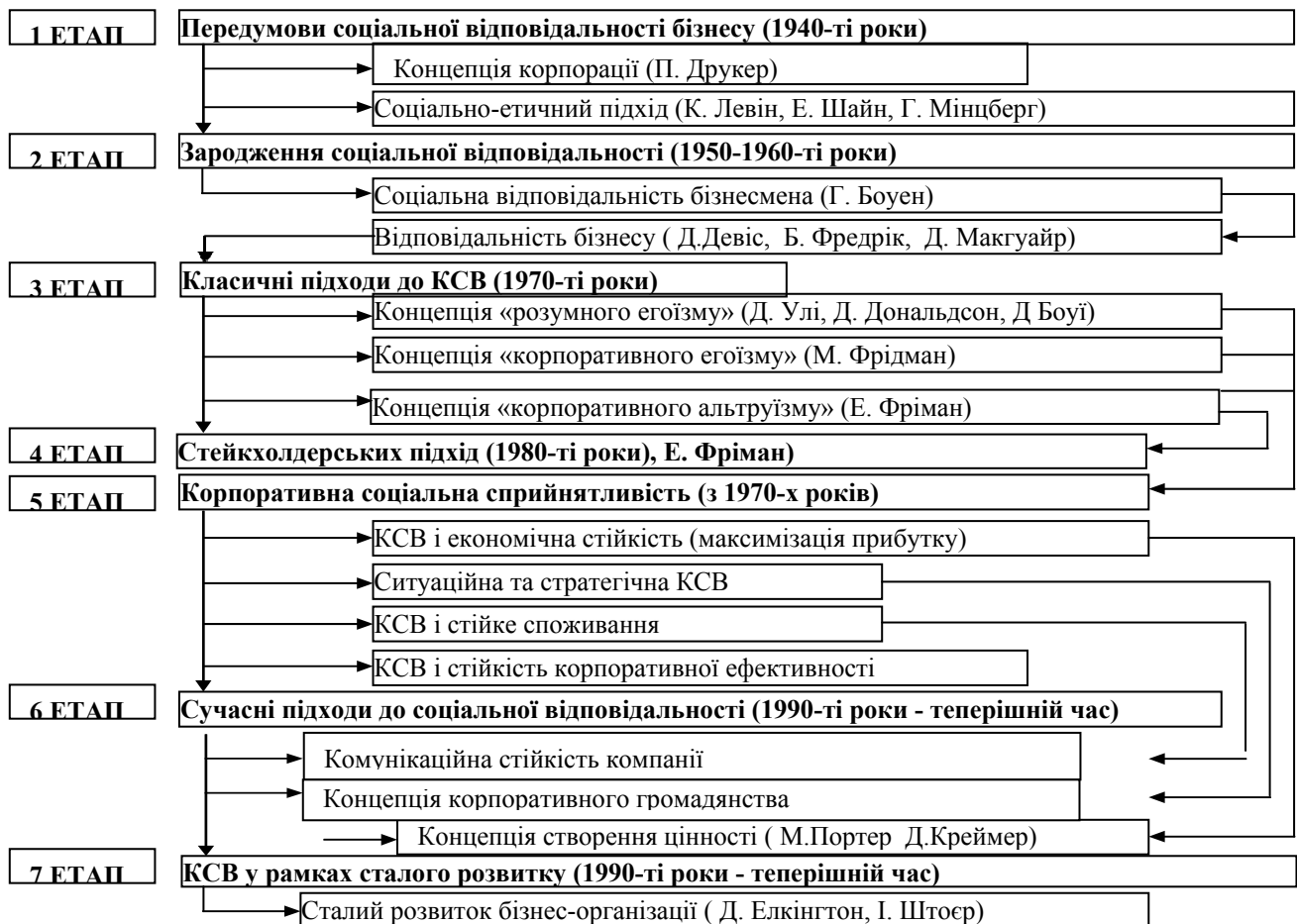

Рис.1. Етапи розвитку корпоративно-соціальної відповідальності бізнесу

Джерело: Систематизовано автором

Визначення історичних та сучасних умов формування економічної природи КСВ дозволило виявити наявність сталого прогресу, що втілюється в послідовній зміні різноманітних підходів, появі нового та наповненні новим змістом базового категоріального апарату, альтернативність щодо вирішення завдань соціально відповідального розвитку, історичний тренд якого проявляється в зниженні рівня "нормативності", перенесення акценту із загальнофілософських та моральних аспектів до управлінських, формування нової парадигми "принципи → процеси → результати" на засадах прагматизму (табл.1).

**Формування нової парадигми "принципи → процеси → результати"
на засадах прагматизму**

Принципи	Процеси	Результати
Корпоративна соціально- економічна відповідальність: - економічна; - правова; - етична; - дискреційна.	Корпоративна соціальна сприйнятливність: - реактивна; - оборонна; - адаптивна; - проактивна.	Вирішення суспільних проблем: - ідентифікація проблем; - аналіз проблем; - розробка проєкту.
Спрямовуюча сила: - суспільний договір; - корпорація як моральний агент.	Спрямовуюча сила: - здатність до сприйняття суспільних проблем, що змінюються; - управлінський підхід до розробки способів сприйняття	Спрямовуюча сила: - мінімізація ризиків; - впровадження ефективної корпоративної соціальної відповідальної політики.
Філософська організація	Інституційна орієнтація	Організаційна орієнтація

Джерело: систематизовано автором

Сутність категорії та особливості формування вітчизняної моделі КСВ бізнесу в національній економіці як системи послідовних економічних, соціальних, екологічних заходів, що добровільно здійснюються суб'єктами бізнесу із дотриманням принципів: інституційної легітимності, публічно-правової відповідальності; свободи управлінського вибору, які реалізуються на основі оцінювання середовища ведення бізнесу (контексту); управління зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) та проблемами (інтересами), відповідають чинному законодавству, узгоджуються з міжнародними нормами поведінки, дозволяють підвищити імідж та ділову репутацію, забезпечити сталий розвиток і добробут суспільства.

У другому розділі дисертації – **«Аналіз практики становлення та застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці»** – досліджено практики застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на основі зіставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці; проаналізовано стан державного регулювання корпоративною соціальною відповідальністю бізнесу в національній економіці та виокремлено основні передумови і бар'єри для впровадження стратегії КСВ в Україні; проведено діагностику впливу корпоративної соціальної відповідальності на розвиток бізнесу в національній економіці; запропоновано методичний підхід до кластеризації секторів національної економіки за рівнем впливу КСВ на розвиток бізнесу.

Сформульовано основні риси й особливості зарубіжних моделей КСВ. Виділено англосаксонську та континентальну моделі КСВ. Виявлено специфіку впровадження принципів КСВ в азіатських країнах, зокрема, в Японії, Китаї та Індії. Зроблено висновки, по-перше, щодо високого ступеня соціальної й екологічної відповідальності японських компаній, по-друге, щодо істотної ролі держави в просуванні принципів КСВ в Індії.

Окреслено перспективи розвитку української національної моделі КСВ і зроблено висновок про її схожість із континентальною моделлю КСВ. Визначено, що українська модель КСВ знаходиться на етапі формування, а також фактори, що стримують становлення КСВ в Україні, зокрема, відсутність державного стимулювання ініціатив КСВ, слабкість ринкових інститутів та корупція.

З метою проведення ґрунтового аналізу досвіду зарубіжних країн щодо розвитку корпоративної соціальної відповідальності досліджено основні показники, за якими міжнародна спільнота оцінює зазначену діяльність на рівні держави. На сьогоднішній день в міжнародній практиці вимірювання та оцінювання КСВ існує набір рейтингових інструментів та індексів, що набули широкого поширення. Ці рейтингові інструменти та індекси можна поділити на три групи відповідно до економічних рівнів: індекси, які характеризують КСВ на макро-, мезо- та мікрорівнях діяльності.

За результатами порівняльного аналізу стану країн за індексом сталого розвитку за 17 трансформаційними панелями, доведено, що (табл.2): Німеччина має найвищий рейтинг за індексом сталого розвитку; середній рівень досягнення цілей притаманний практично всім складовим, окрім викликів, пов'язаних зі зміною клімату та збереженням екосистем. Зазначена країна демонструє дієздатність європейської моделі КСВ, що підтверджується високими оцінками таких показників, як здоров'я та добробут нації, наявність джерел дешевої та чистої енергії, відповідальне виробництво та споживання. Показник «Відповідальне виробництво та споживання», на наш погляд, має безпосередній зв'язок з мезоекономічним та мікроекономічним показником КСВ. Саме цей показник відображає соціальну відповідальність бізнесу в конкретній країні.

З усіх аналізованих країн тільки Німеччина та Індія мають задовільні результати, що підтверджує необхідність та доцільність більш активної участі держави та міжурядових структур у регулюванні діяльності з КСВ. Найгірший рівень за показником «Відповідальне виробництво та споживання» має США, корпорації якої працюють за англосаксонською моделлю КСВ.

Відповідно до результатів аналізу, для України найбільшої уваги потребують такі цілі сталого розвитку: здоров'я та добробут нації, збереження екосистем, правосуддя та ефективні інститути. Показник «Відповідальне виробництво та споживання» теж має доволі низьке значення, що вказує на необхідність перегляду підходів щодо розвитку КСВ у нашій країні.

В Україні одним із показників оцінювання корпоративної соціальної відповідальності на мезорівні є Індекс прозорості, який розраховується відповідно до міжнародної методики «Beyond Business» за підтримки Центру «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» («Розвиток КСВ»).

Метою такого оцінювання є виявлення інформаційної прозорості на сайтах корпорацій щодо політики впровадження КСВ за такими складниками: навігація та доступність інформації (легкість доступу до інформації про соціальну, економічну та екологічну відповідальність компанії); звітність (чи робить компанія акцент на висвітлення у звітах внеску в досягнення Цілей сталого розвитку країни); зміст (оцінюється результативність та впровадження за всіма напрямками КСВ).

За оцінками Центру «Розвиток КСВ», середній рівень розкриття інформації щодо аспектів корпоративної соціальної відповідальності у 2018 р. склав 21,7% (рис. 2).

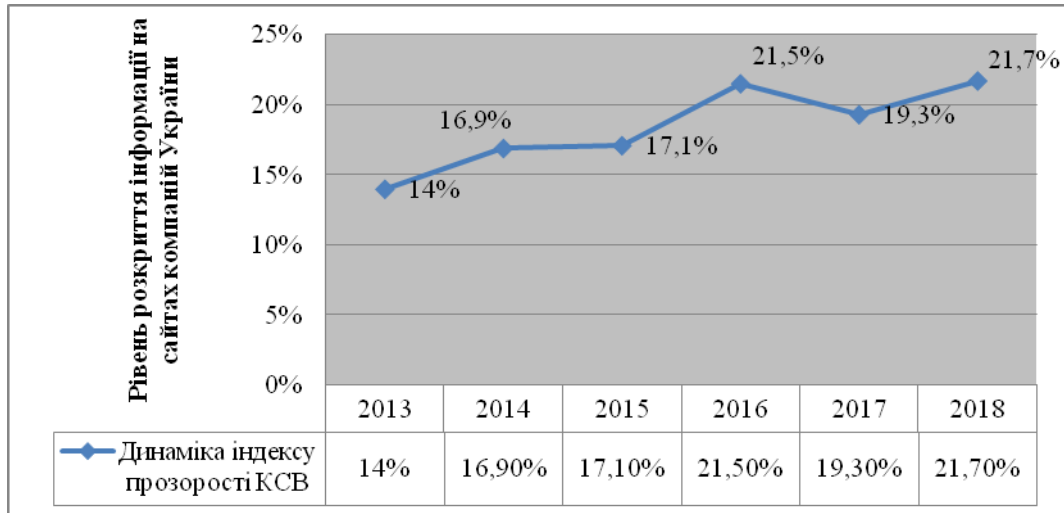

Рис.2. Динаміка рівня розкриття інформації щодо аспектів КСВ на сайтах українських компаній

Джерело: Проаналізовано за даними Центру «Розвиток КСВ»

Результатом аналізу стану державного регулювання корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці стало представлення зведеного набору стандартів звітування з питань стійкого розвитку Глобальної ініціативи звітності (Global Reporting Initiative, GRI), який покликаний підвищити можливість глобального зіставлення якісної інформації про економічні, екологічні і соціальні впливи, тим самим сприяючи більшій прозорості та підзвітності організацій. Звітність про сталий розвиток, заснована на стандартах GRI, має забезпечити збалансовану та розумну представленість позитивного та негативного внеску організації до мети сталого розвитку. Для складання нефінансових звітів за стандартами GRI необхідним є дотримання принципів, які умовно можливо поділити на 2 групи: принципи визначення змісту звіту та принципи забезпечення його якості.

Дослідження практик КСВ в Україні виявило довготривалу тенденцію надто повільних темпів впровадження КСВ на рівні управління. Тільки в половині компаній, з числа тих, які реалізують політику КСВ, є стратегія (політика) соціальної відповідальності, і вдвічі менша частка має бюджет на виконання програм / заходів із соціальної відповідальності. Лише в третині компаній, які впроваджують політику КСВ, бюджет на соціальну відповідальність за останні три роки мав тенденцію до зростання.

Дослідження впливу корпоративної соціальної відповідальності на розвиток бізнесу в національній економіці було здійснено на основі кореляційно-регресійного та кластерного аналізу. Базою дослідження стали українські компанії, представники 23 секторів економіки, значення індексів КСВ яких було

отримано за даними Центру «Розвиток КСВ» Україна (csr-ukraine.org) та на їх основі розраховано середні значення по секторах економіки. На наступному етапі дослідження, з метою ідентифікації і визначення параметричних особливостей впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці та спираючись на статистичні дані індексу КСВ, було проведено класифікацію 23 секторів економіки за трьома основними показниками: індекс КСВ, індекс конкурентоспроможності галузі, індекс лояльності споживачів у галузі (табл.3).

Таблиця 3

Кластеризація секторів економіки за рівнем впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці

Кластер	Рівень впливу КСВ	Сектор економіки
Кластер 1	Рівень впливу КСВ вище середнього	Енергетика, Металургія, Нафтопродукти і нафтопереробка, Харчова промисловість, Футбольні клуби
Кластер 2	Високий рівень впливу КСВ	Агропідприємства, Сфера зв'язку
Кластер 3	Рівень впливу КСВ нижче середнього	Хед-офіси, Водопостачання, Добувна сфера, Машинобудування, Автосалони
Кластер 4	Середній рівень впливу КСВ	Транспорт, Виробництво міцних спиртних напоїв, вина і пива, Виробництво та торгівля тютюновими виробами, Ресторанний бізнес, Фармацевтичні заводи
Кластер 5	Низький рівень впливу КСВ	Банківська сфера, Поліграфія, Ритейл

Джерело: авторська розробка

Отримані результати кластеризації параметричних особливостей впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці демонструють певні розбіжності в секторах економіки України. Варто зазначити, що лідерами за рівнем впливу корпоративної соціальної відповідальності стали агропідприємства і підприємства сфери зв'язку. Підприємства фармацевтичної галузі мають середній рівень впливу КСВ, як і більшість підприємств інших галузей економіки, що підтверджує необхідність розвитку в них соціально відповідальної діяльності.

У третьому розділі – **"Науково-методичне забезпечення активізації корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці"** – розроблено науково-методичний підхід до визначення рівня та активізації КСВ бізнесу в національній економіці; запропоновано державну програму підтримки КСВ бізнесу в національній економіці; обґрунтовано систему моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу в національній економіці з використанням міжнародних стандартів нефінансової звітності.

Проведений аналіз нефінансових звітів за 2014-2018 рр. довів, що більшість українських фармацевтичних бізнес-організацій позиціонують себе як переважно соціально орієнтовані. З огляду на це, було запропоновано науково-методичний підхід до визначення рівня та активізації КСВ бізнесу в

національній економіці у вигляді тривимірної матричної моделі позиціонування рівня розвитку КСВ бізнес-одиниць у системі координат: соціальної, екологічної та економічної складових КСВ. Отже, матрицю співвідношення аспектів звітності GRI із КСВ можна представити у тривимірному вигляді – рис. 3.

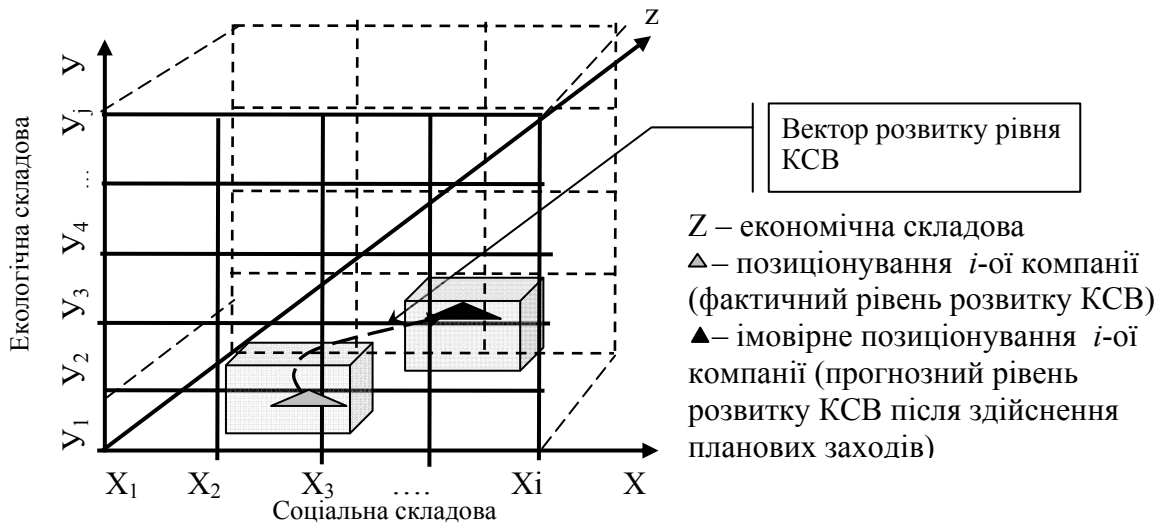

Рис. 3. Тривимірна матриця позиціонування рівня розвитку КСВ бізнес-одиниці

Джерело: розроблено автором

Кожна площина в розрізах (*i; j*) – соціальна складова (фронтальний квадрант); (*i; z*) – економічна складова (горизонтальний квадрант); (*j; z*) – екологічна складова (вертикальний квадрант) тривимірної матриці позиціонування рівня розвитку КСВ бізнес-одиниці являє собою схему альтернатив досягнення цілей розвитку КСВ бізнес-одиниці в певному напрямі. Найважливішим етапом формування альтернативних рішень виступає ідентифікація точок зростання, здатних ініціювати довгостроковий розвиток КСВ бізнес-одиниці. Загалом кожен площину в одному з розрізів (*i; j*); (*i; z*) або (*j; z*) варто розглядати як компроміс інтересів зацікавлених сторін та компанії.

Фактичний рівень розвитку КСВ бізнес-одиниці за кожною із складових визначається інструментарієм багатofакторного аналізу. Цей метод дозволяє з'ясувати, які саме аспекти кожної з трьох складових: соціальної, екологічної чи економічної та окремі показники мають найбільший вплив на рівень розвитку КСВ певної бізнес-одиниці та прогнозований напрям подальшого розвитку.

Формула розрахунку першого фактору «Соціальна відповідальність»:

$$F_1 = 1/10,75424 \times (0,74345asp_{16} + 0,62856asp_{24} + 0,75322asp_{29} - 0,66858asp_{35} - 0,64528asp_{37} + 0,74713asp_{41} + 0,67452asp_{42}) \quad (1)$$

За даними формули (1), дію першого фактору пояснюють 8 аспектів: аспект 16 «Зайнятість», аспект 24 «Інвестиції», аспект 29 «Практики забезпечення безпеки», аспект 35 «Протидія корупції», аспект 37 «Перешкода конкуренції», аспект 41 «Здоров'я та безпека споживача», аспект 42

«Маркування продукції і послуг». Всі ці аспекти відносяться до соціальної сфери і пов'язані зі специфікою бізнесу фармацевтичної діяльності. Деякі з них (аспект 35 «Протидія корупції», аспект 37 «Перешкода конкуренції») мають від'ємний характер, відповідно, збільшення їх величин зменшує величину соціальної складової КСВ фармацевтичних підприємств.

Формула розрахунку другого фактору «Екологічна відповідальність»:

$$F_2 = 1/7,748293 \times (-0,70661asp_5 - 0,733846asp_7 - 0,636236asp_9 + 0,797314asp_{10} + 0,76584asp_{11}). \quad (2)$$

Згідно з формулою (2), дію другого фактору пояснюють 5 аспектів: аспект 5 «Матеріали», аспект 7 «Вода», аспект 9 «Викиди», аспект 10 «Продукція та послуги» та аспект 11 «Відповідність вимогам», що відносяться до екологічної сфери і асоціюються із можливими загрозами навколишньому середовищу від виробничої діяльності фармацевтичної галузі. Практично всі вони (окрім аспекту 10 «Продукція та послуги» та аспекту 11 «Відповідність вимогам») мають від'ємний характер, тобто збільшення їх величин зменшує величину екологічної складової КСВ фармацевтичних підприємств.

Формула розрахунку третього фактору «Економічна відповідальність»:

$$F_3 = 1/5,341964 \times (0,89461asp_1 + 0,760486asp_3 + 0,618684asp_4) \quad (3)$$

Відповідно до формули (3), дію третього фактору пояснюють 3 аспекти: аспект 1 «Економічна результативність», аспект 3 «Непрямі економічні чинники впливу» та аспект 4 «Практики закупівель», що відносяться до економічної сфери і пов'язані з результативністю виробничої діяльності фармацевтичних підприємств. Усі вони мають позитивний характер, тобто збільшення їх величин підвищує величину економічної складової КСВ фармацевтичних підприємств.

Запропонована система моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу базується на використанні «Expert Choice» аналізу визначення найбільш впливових аспектів звітності GRI (G4) методом таксономії. Апробацію розробленої системи моніторингу здійснено на прикладі 20 найбільших фармацевтичних компаній України, що дозволило тарувати п'ять зон відповідальності КСВ: базовий рівень відповідальності за законодавчо встановленими зобов'язаннями (22 – 26%), розвинутий рівень – активної благодійної та/або спонсорської діяльності (26 – 30%), високий рівень – відповідальність перед внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами (30 – 34%), стратегічний – спрямованість на соціальні інвестиції державного рівня (34 – 38%), синергетичний – комплексне поєднання усіх складових КСВ (38 – 42%) (рис. 4).

За даними рис. 4, тільки одне підприємство (Компанія КРКА) потрапило до зони синергетичної відповідальності. Найгірші результати демонструють підприємства Корпорація «Артеріум», ПАТ НПЦ «Борщагівський ХФЗ» та Компанія БАЙЕР (базова величина відповідальності). Інші підприємства

потрапили переважно до зони розвинутого рівня відповідальності, що вказує на необхідність розробки та реалізації обґрунтованої програми розвитку КСВ.

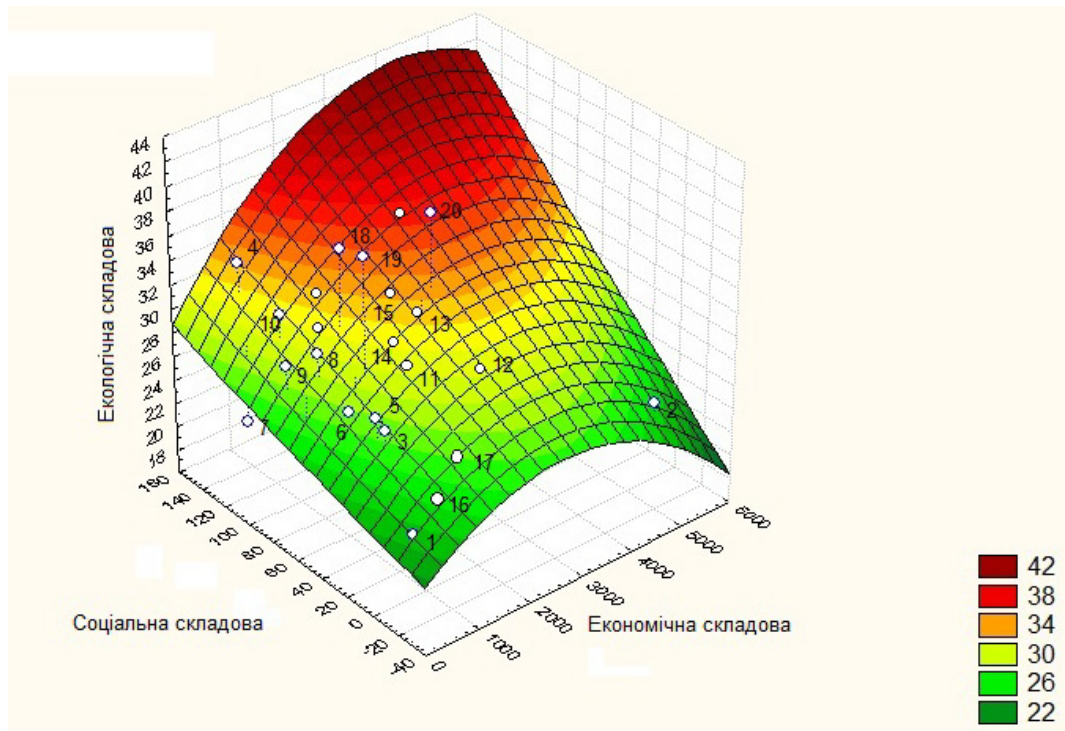

Рис. 4. Тарування зон корпоративної соціальної відповідальності ТОП 20 фармацевтичних компаній 2018 р. (лістинг програми STATISTICA 10 вкладка 3D Surface Plot)

Джерело: побудовано автором

У запропонованій програмі підтримки КСВ бізнесу в національній економіці автором уточнено зміст її основних складових: захисної – як виконання зобов'язань та законодавства; благодійної; промоційної; стратегічної та трансформаційної – на основі виконання основних функцій КСВ: регулювання (дотримання міжнародних стандартів ОЕСР, реалізація соціально-екологічної політики; включення показників КСВ у торговельну політику; проведення секторального ризик-аналізу, розробка документів щодо соціальної та екологічної політик та їх ефективна реалізація впровадження сталих закупівель; сприяння роботі зі стейкхолдерами, укладання зелених та КСВ угод.

На нашу думку, при формуванні державної політики в галузі корпоративної соціальної відповідальності доцільно змістити акценти в побудові механізмів її реалізації, зокрема: припинити практику примусу бізнесу до відповідальної поведінки, натомість зосередитися на пошуку ефективних методів та інструментів мотивації бізнесу до активізації соціально відповідальної діяльності в національній економічній системі. У цьому контексті, дієве сприяння з боку держави подальшому розвитку громадянського суспільства, більш широкій залученості громадян і бізнесу під час прийняття важливих соціально значущих владних рішень створюватиме реальний поштовх для активізації КСВ. Водночас, українському бізнесові в умовах

відкритості необхідно нівелювати використання КСВ як «інформаційної ширми», оскільки ризики такої практики суттєво перевищують потенційні вигоди. Впровадження запропонованої програми дозволить грамотно імплементувати міжнародні стандарти нефінансової звітності, Керівництва зі звітності в галузі сталого розвитку GRI G4 та прозоро відстежувати стан КСВ бізнес-суб'єктів національної економіки.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що полягає в розробці методичних принципів активізації корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці:

1. Визначення історичних та сучасних умов формування економічної природи КСВ дозволило виявити наявність сталого прогресу, який втілюється в послідовній зміні різноманітних підходів, появі нового та наповненні новим змістом базового категоріального апарату; альтернативність щодо вирішення завдань соціально відповідального розвитку, історичний тренд якого проявляється в зниженні рівня "нормативності", перенесення акценту із загальнофілософських та моральних аспектів до управлінських; формування нової парадигми "принципи → процеси → результати" на засадах прагматизму.

2. Сутність категорії та особливості формування вітчизняної моделі КСВ бізнесу в національній економіці визначено як систему послідовних економічних, соціальних та екологічних заходів, які добровільно здійснюються суб'єктами бізнесу з дотриманням принципів: інституційної легітимності, публічно-правової відповідальності; свободи управлінського вибору, які реалізуються на основі оцінювання середовища ведення бізнесу (контексту); управління зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) та проблемами (інтересами), відповідають чинному законодавству, узгоджуються з міжнародними нормами поведінки, дозволяють підвищити імідж та ділову репутацію, забезпечити сталий розвиток і добробут суспільства.

3. Досліджено практики застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на основі зіставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці. Виділено англосаксонську та континентальну моделі КСВ. Виявлено специфіку впровадження принципів КСВ в азіатських країнах, зокрема, в Японії, Китаї та Індії. Зроблено висновки, по-перше, щодо високого ступеня соціальної й екологічної відповідальності японських компаній, по-друге, щодо істотної ролі держави в просуванні принципів КСВ в Індії. Окреслено перспективи розвитку української національної моделі КСВ і зроблено висновок про її схожість із континентальною моделлю КСВ. Визначено, що українська модель КСВ знаходиться на етапі формування, а також фактори, що стримують становлення КСВ в Україні, зокрема, відсутність державного стимулювання ініціатив КСВ, слабкість ринкових інститутів та корупція.

4. Проаналізовано стан державного регулювання корпоративною соціальною відповідальністю бізнесу в національній економіці та виокремлено основні передумови і бар'єри для впровадження стратегії КСВ в Україні. Систематизовано та розширено зведений набір стандартів звітування з питань стійкого розвитку GRI, покликаний підвищити можливість глобального зіставлення якісної

інформації про економічні, екологічні та соціальні впливи, тим самим сприяючи більшій прозорості та підзвітності організацій.

5. Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці, який базується на визначенні залежності між зміною рівня інвестицій за складовими КСВ та зміною акціонерної вартості компанії. Такий підхід дозволить довести значущість соціальної звітності для підвищення інвестиційної привабливості підприємств.

6. Розроблено алгоритм кластеризації секторів економіки за рівнем впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці, який дозволив виокремити п'ять груп (кластерів) за рівнем впливу КСВ. За результатами такої кластеризації, лідерами за рівнем впливу корпоративної соціальної відповідальності стали агропідприємства і підприємства сфери зв'язку. Підприємства фармацевтичної галузі мають середній рівень впливу КСВ, як і більшість підприємств інших галузей економіки, що підтверджує необхідність подальшого розвитку в них соціально відповідальної діяльності.

7. Розроблено науково-методичний підхід до визначення рівня та активізації КСВ бізнесу в національній економіці у вигляді тривимірної матричної моделі позиціонування рівня розвитку КСВ бізнес-одиниць у системі координат: соціальної, екологічної та економічної складових КСВ, яка дозволяє тарувати п'ять зон відповідальності: базовий рівень відповідальності – за законодавчо встановленими зобов'язаннями, розвинутий рівень – активної благодійної та/або спонсорської діяльності, високий рівень – відповідальність перед внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, стратегічний – спрямованість на соціальні інвестиції державного рівня, а також синергетичний – комплексне поєднання усіх складових КСВ.

8. Запропоновано програму підтримки КСВ бізнесу в національній економіці, на основі застосування якої уточнюється зміст основних складових: захисної – як виконання зобов'язань та законодавства; благодійної; промоційної; стратегічної та трансформаційної – на основі виконання основних функцій КСВ: регулювання (дотримання міжнародних стандартів ОЕСР), реалізація екологічних політик; включення показників КСВ у торговельну політику; проведення секторального ризик-аналізу, розробка документів щодо соціальної та екологічної політик; впровадження сталих закупівель; сприяння роботі зі стейкхолдерами, укладання зелених та КСВ угод.

9. Розроблено систему моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу в національній економіці з використанням міжнародних стандартів нефінансової звітності, впровадження якої дозволить імплементувати міжнародні стандарти нефінансової звітності, Керівництва із звітності в галузі сталого розвитку GRI G4 та прозоро відстежувати стан КСВ бізнес-суб'єктів національної економіки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Ганущак-Єфіменко Л.М., Шкода М.С., Баула О.В. Механізм розвитку державно-приватного партнерства на інноваційних засадах: [монографія] / Л.М. Ганущак-Єфіменко, М.С. Шкода, О.В. Баула; Київський національний університет технологій та дизайну. – К.: Друкарня “Про Формат”, 2018. – 312 с.

(Особистий внесок автора: запропоновано програму підтримки КСВ бізнесу в національній економіці)

У наукових фахових виданнях України та виданнях зареєстрованих у міжнародних наукометричних базах:

2. Баула О. В. Інтеграційні процеси та їх організаційний супровід у період розвитку компанії / О. В. Баула // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. – 2018. – № 2 (121). – С. 43–50. [фахове видання, міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]

3. Баула О. В. Стратегії управління маркетингом відносин як основа розвитку корпоративної соціальної відповідальності фармацевтичних підприємств / О. В. Баула // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. – 2017. – № 5 (115). – С. 38–47. [фахове видання, міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]

4. Баула О. В. Застосування кластерного аналізу в обробці анкетних опитувань при оцінці корпоративної соціальної відповідальності фармацевтичних підприємств / О. В. Баула // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. – 2017. – № 6 (117). – С. 29–37. [фахове видання, міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]

5. Баула О.В. Практики застосування корпоративно-соціальної відповідальності бізнесу на основі співставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці/ О. В. Баула // Актуальні проблеми економіки.– 2017. – № 2 (121). – С. 43–50. [фахове видання, міжнародні наукометричні бази: *EconLit; ABI/Inform; Erih Plus*]

6. Баула О. В. Основні напрями формування корпоративно-соціальної відповідальності у сфері охорони здоров'я / О. В. Баула // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. – 2016. – № 6 (105). – С. 47–51. [фахове видання, міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]

7. Баула О. В. Сучасні аспекти формування корпоративно-соціальної відповідальності в Україні/ О. В. Баула, Л. М. Ганущак-Єфіменко //Формування ринкових відносин в Україні – 2016. – № 11 – С. 26–28. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_11_7 [фахове видання] (Особистий внесок автора: обґрунтовано вплив практик корпоративно-соціальної відповідальності на соціально-економічний розвиток бізнесу)

8. Baula A. Corporate social responsibility as a basis for development strategy [Електронний ресурс] / А. Baula // Менеджмент. – 2016. – Вип. 24. – С. 213–216. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Menedzhment_2016_24_23. [фахове видання]

Тези доповідей на науково-практичних конференціях:

9. Баула О. В. Практики застосування корпоративно-соціальної відповідальності бізнесу на основі співставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці / О.В. Баула // Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом/ Збірник тез міжнародної

науково-практичної конференції (17-18 квітня 2019 р.). –Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. Т-2 – С. 43–45.

10. Баула О. В. Стан державного регулювання корпоративно-соціальної відповідальності бізнесу національної економіки / О.В. Баула // Освітньо–інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи» : [матеріали третьої всеукраїнської наукової Інтернет–конференції (6 грудня 2018 р., м. Київ)]. – К. : КНУТД, 2018. Т-2 – С. 113–116.

11. Баула О. В. Історичні та сучасні умови формування економічної природи корпоративно-соціальної відповідальності / О.В. Баула// Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні : [зб. ст. за матеріалами III–ої Всеукр. наук.–практ. конф. (29 березня 2018 р., м. Київ)]. – К. : КНУТД, 2018. Т-2 . – С. 115–119.

12. Баула О. В. Analiza zagranicznych doświadczeń z aktywizacją społecznej odpowiedzialności biznesu / О.В. Баула // Materiały I Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Edukacja ekologiczna we współczesnej szkole» 21.04.2017 m. Dobrova Gornicza, Volume 1 m. Dobrova Gornicza: Nauka i studia, 2017. – С. 43–46.

13. Баула О. В. Формування системи моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу в національній економіці з використанням міжнародних стандартів нефінансової звітності / О.В. Баула // [матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти» 2016р., м. Київ)] К. : КНУТД, 2016. – С. 83–90.

АНОТАЦІЯ

Баула О. В. Активізація корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Київський національний університет технологій та дизайну. – Київ, 2019.

Дисертацію присвячено розробці та обґрунтуванню теоретичних основ і методичного інструментарію розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці.

Досліджено гносеологічну й онтологічну сутність категорії "корпоративна соціальна відповідальність". Розглянуто історичні та сучасні умови формування економічної природи корпоративної соціальної відповідальності. Визначено категорію та особливості становлення вітчизняної моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в національній економіці. Проаналізовано практику застосування корпоративної соціальної відповідальності бізнесу на основі зіставлення основних концепцій розвитку КСВ у світовій та національній економіці.

Здійснено аналіз стану державного регулювання КСВ бізнесу в національній економіці та виокремлено основні передумови і бар'єри для впровадження стратегії КСВ в Україні. Проведено діагностику впливу КСВ на розвиток бізнесу в національній економіці. Запропоновано науково-методичний підхід до кластеризації секторів національної економіки за рівнем впливу КСВ на розвиток бізнесу.

Розроблено науково-методичний підхід до визначення рівня та активізації КСВ бізнесу в національній економіці. Запропоновано державну програму підтримки КСВ бізнесу в національній економіці. Обґрунтовано систему моніторингу КСВ за ключовими показниками ефективності бізнесу в національній економіці з використанням міжнародних стандартів нефінансової звітності.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, національна економіка, нефінансова звітність.

АННОТАЦИЯ

Баула А. В. Активизация корпоративной социальной ответственности бизнеса в национальной экономике. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Киевский национальный университет технологий и дизайна, Киев, 2019.

Диссертация посвящена разработке и обоснованию теоретических основ и методического инструментария развития корпоративной социальной ответственности бизнеса в национальной экономике.

Исследованы гносеологическая и онтологическая сущность категории "корпоративная социальная ответственность". Рассмотрены исторические и современные условия формирования экономической природы корпоративной социальной ответственности. Определены категории и особенности становления отечественной модели корпоративной социальной ответственности бизнеса в национальной экономике. Проанализирована практика применения корпоративной социальной ответственности бизнеса на основе сопоставления основных концепций развития КСО в мировой и национальной экономике.

Осуществлен анализ состояния государственного регулирования КСО бизнеса в национальной экономике и выделены основные предпосылки и барьеры для внедрения стратегии КСО в Украине. Проведена диагностика влияния КСО на развитие бизнеса в национальной экономике. Предложен научно-методический подход к кластеризации секторов национальной экономики по уровню влияния КСО на развитие бизнеса.

Разработан научно-методический подход к определению уровня и активизации КСО бизнеса в национальной экономике. Предложена государственная программа поддержки КСО бизнеса в национальной экономике. Обоснована система мониторинга КСО по ключевым показателям эффективности бизнеса в национальной экономике с использованием международных стандартов нефинансовой отчетности.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, национальная экономика, нефинансовая отчетность.

ANNOTATION

Baula O. Enhancing corporate social responsibility of business in the national economy. – Manuscript.

Thesis for a Candidate of Degree of Economic Sciences, specialty 08.00.03 – Economics and national economy management. – Kyiv National University of Technology and Design – Kyiv, 2019.

This dissertation is an in-depth study on the development and substantiation of theoretical fundamentals and methodological tools to generate corporate social responsibility of businesses in the national economy.

The research findings provide epistemological and ontological understanding of the notion of corporate social responsibility and its essence along with offering an overview of historical and modern background for the evolution of the economic nature of the corporate social responsibility concept. The categories and the specifics of building a domestic model for corporate social responsibility of Ukrainian businesses in the national economy have been discussed. Insights are provided on different CSR application practices of business based on comparative study of the key CSR concepts development in Ukraine and globally.

The thesis offers an analysis of the state of government regulation in the area of corporate social responsibility and identifies the key drivers and barriers to successful CSR strategy implementation in Ukraine as well as exploring the effects of CSR on business development in the national economic settings. A methodological approach to clustering of the national economy sectors by the level of CSR impact on business development is proposed.

Another significant implication of this research is suggesting a methodological approach to measuring the level and boosting CSR development by national industries. The government program to support CSR initiatives in the national economy has been proposed. The national framework for CSR monitoring by key business performance indicators has been substantiated using international non-financial reporting standards.

Keywords: corporate social responsibility, national economy, non-financial reporting.

Державний реєстраційний номер фізичної особи - підприємця
№ 10000000800228

Підписано до друку 18.11.2019
Формат 60 x 90 ¹/₁₆. Папір офсетний № 2.
Друк цифровий.
Ум. друк арк. 0,9 арк.
Тираж 150 прим. Замовлення № **692**

Надруковано в міні-типографії ФОП Степенко Р.Д.
02660, м. Київ, вул. М. Приймаченко, 1/27
тел.: (044) 223-81-79, E-mail: 6724642@ukr.net, www.urb.com.ua